

GRANSKNINGS- KOMMITTÉNS RAPPORT 2023

ÅRSMÖTESHANDLINGAR
ÅRSMÖTE 2023

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	INLEDNING	3
1.1.	GRANSKNINGSKOMMITTÉNS ARBETE	3
1.2.	RAPPORTENS DISPOSITION	4
2.	SAMMANFATTNING AV REKOMMENDATIONER	4
2.1.	REKOMMENDATIONER TILL SEKTIONEN	4
2.2.	REKOMMENDATIONER TILL FONDEN	5
3.	SEKTIONEN	7
3.1.	BEDRIVS VERKSAMHETEN ÄNDAMÅLSENLIGT?	7
3.2.	GIVA SVERIGES KVALITETSKOD OCH RAPPORTERINGSKRAV	12
3.3.	ÄR VERKSAMHETEN TRANSPARENT?	14
3.4.	NÄR OCH HUR UTVÄRDERAS VERKSAMHETEN?	15
3.5.	UTFALL OCH EVENTUELLA AVVIKELSER FRÅN BUDGET	16
3.6.	UPPFÖLJNING AV TIDIGARE REKOMMENDATIONER	17
4.	FONDEN	20
4.1.	BEDRIVS VERKSAMHETEN ÄNDAMÅLSENLIGT?	20
4.2.	GIVA SVERIGES KVALITETSKOD OCH RAPPORTERINGSKRAV	22
4.3.	ÄR VERKSAMHETEN TRANSPARENT?	24
4.4.	NÄR OCH HUR UTVÄRDERAS VERKSAMHETEN?	24
4.5.	UTFALL OCH EVENTUELLA AVVIKELSER FRÅN BUDGET	25
4.6.	UPPFÖLJNING AV GK:S REKOMMENDATIONER TILL FONDEN	26

1. INLEDNING

1.1. GRANSKNINGSKOMMITTÉNS ARBETE

Granskningskommittén (GK) består av ledamöterna Maria Eklund, Katarina Jansson och Arvand Askari samt suppleant Frida Isaksson. Under granskningsåret har GK haft tio möten (varav ett IRL och nio digitala) samt regelbunden kontakt via e-post och telefon.

GK utför arbetet ideellt. För att Amnesty Sverige ska uppfylla uppdraget att beskydda mänskliga rättigheter, är det även nödvändigt att granska arbetets gång och processer i syfte att peka på brister och föreslå förbättringar och utveckling. Allt eftersom situationen i världen ändras, blir det än mer viktigt att beskydda mänskliga rättigheter och på så vis aktualiseras behovet av att Amnesty Internationals arbete bedrivs ändamålsenligt i enlighet stadgar.

GK arbetar utifrån de direktiv som beslutats av årsmötet. I de gällande direktiven framgår bland annat att GK ska granska att verksamheterna i svenska sektionen av Amnesty International (Sektionen) och Stiftelsen Svenska Amnestyfonden (Fonden) bedrivs ändamålsenligt, är transparenta samt att de löpande utvärderas.

I tidigare granskningsrapporter till årsmötet (2019 och 2020) har GK framfört att det finns skäl att GK:s direktiv ska ses över, bl.a. mot bakgrund av att det inte närmare framgår på vilket sätt granskningsarbetet ska bedrivas. I januari 2020 tillsattes en Utredningsgrupp (UG) med det specifika uppdraget att ta fram förslag till årsmötet om hur GK ska arbeta i framtiden när det gäller styrning, granskning och kontroll. Efter visst utbyte av ledamöter i UG har arbetet nu utmynnat i ett förslag som presenterats för Sektionen och som därefter kommer presenteras på årsmötet 2023 som ett förslag från styrelsen. GK som tagit del av UG:s förslag välkomnar detta mycket väl genomförda arbete vilket förändrar men också tydliggör på vilket sätt granskningsarbetet ska bedrivas.

Granskningen i denna rapport avser verksamhetsåret 2022 (1 januari 2022 - 31 december 2022). Årets granskning utgår från styrelsernas protokoll och beslutsunderlag i enlighet med stadgar, årsmötesbeslut, styrdokument samt övriga dokument som är styrande för verksamheten såsom Giva Sveriges riktlinjer och rapporteringskrav. GK kontrollerar även uppföljning av årsmötesbeslut och GK:s tidigare rekommendationer. Därutöver har verksamhetens ekonomiska utveckling och budgetarbete granskats.

GK har under granskningsåret varit i kontakt med Sektionen via e-post, delvis deltagit i två av sektionsstyrelsens möten, en GK-medlem hade möte med sekretariatet och kassören, samma ledamot deltog delvis i introduktion för

Sektionens nya styrelseledamöter och en annan deltog i jämlikhetsutbildning. I början av 2023 har GK även haft ett möte med representanter för Sektionen med anledning av ifrågasättande av GKs arbetssätt.

Sektionen har fått möjlighet att kommentera ett utkast till denna rapport. (*i mars månad*)

1.2. RAPPORTENS DISPOSITION

Rapporten inleds med en sammanfattning av alla rekommendationer i kapitel 2. För en tydligare överblick finns en referens inom parentes efter varje rekommendation till respektive avsnitt i rapporten där en mer utförlig beskrivning av rekommendationen återfinns. Numreringen av rekommendationerna inleds med S för Sektionen respektive F för Fonden att tydligare särskilja rekommendationerna. I kapitel 3 och 4 redovisas GK:s granskning av Sektionens och Fondens verksamheter utifrån direktiven ändamålsenlighet, transparens, budgetavvikelser och utvärdering med särskilt fokus på efterlevnad av stadgar, årsmötesbeslut och övriga styrdokument. Specifika granskningsområden såsom Giva Sveriges kvalitetskod har blivit tilldelade eget avsnitt i rapporten.

2. SAMMANFATTNING AV REKOMMENDATIONER

Detta kapitel sammanfattar GK:s samtliga rekommendationer till Sektionen och Fonden. Först beskrivs nya rekommendationer och därefter inkluderas s.k. kvarstående rekommendationer, det vill säga rekommendationer som GK lämnat i tidigare rapporter till årsmötet, men som GK bedömt inte är genomförda.

2.1. REKOMMENDATIONER TILL SEKTIONEN

Utifrån GK:s granskning av sektionens verksamhet rekommenderar vi Sektionen:

2.1.1. Nya rekommendationer:

S1-2023 att uppgift om när signerade protokoll första gången publiceras anges på medlemssidorna. (3.1.2)

S2-2023 att det beslutsunderlag som leder till beslut (enligt underlag) biläggs protokoll från mötet. (3.1.2)

S3-2023 att i arbetsordningen tydliggöra en koppling mellan hantering av transparens samt vad som ska protokollföras för att tydliggöra inom vilka områden Sektionen kan utelämna information om beredning och beslut. För det som inte protokollförs behöver det i arbetsordningen framgå hur mötespunkten istället dokumenteras och av vem. (3.1.2)

S4-2023 att i arbetsordningen tydliggöra vad som avses med extern, sekretariatsintern eller styrelseintern information. (3.1.2)

S5-2023 att att se över uppförandekod för alla som utför utåtriktat arbete för att säkerställa att Amnesty uppfattas som partipolitiskt oberoende. (3.1.2)

S6-2023 att att se över riktlinjer gällande jäv för att se om ett starkare skydd mot jäv ska gälla avseende tongivande roller inom Sektionen, för att säkerställa att Amnesty uppfattas som partipolitiskt oberoende. (3.1.2)

S7-2023 att det i "Ramverk för styrdokument" anges att styrelsen ansvarar för "Riktlinjer gällande förtroendevalda och medlemsrörelsen" eller liknande för avgränsning gentemot de riktlinjer som sekretariatet ansvarar för. (3.1.2)

S8-2023 att på medlemssidan Styrelsemöten ta bort uppgiften om att underlag publiceras och i stället ange att medlemmar kan få del av underlag för sektionens styrelsens möten efter förfrågan samt transparensprövning. (3.3.1)

S9-2023 att vid beredning av frågor vilka rör hela medlemsrörelsen bör information gällande beredningen publiceras öppet, tydligt och inkluderande för alla intresserade medlemmar. (3.3.1)

2.1.2. Kvarstående sedan tidigare år:

S4-2022 att ett digitalt arkiv upprättas på medlemssidan där tidigare versioner av styrdokument förvaras. (3.1.2)

S5-2022 att styrelsen i framtiden beaktar kravet i reservpolicyn som säger att Sektionen inte avsiktligt ska hålla medel överksamta utöver vad som anses nödvändigt. (3.1.2)

S7-2022 att utforma protokollen på sådant sätt att besluten blir begripliga och läsbara även för den som inte har tillgång till det fullständiga beslutsunderlaget. (3.3.1)

2.2. REKOMMENDATIONER TILL FONDEN

Utifrån GK:s granskning av Fondens verksamhet rekommenderar vi Fonden:

2.2.1. Nya rekommendationer

F1-2023 att beslut om hur Fondens tillgångar ska placeras på ett godtagbart sätt införs i lämpligt styrdokument. (4.1.1)

F2-2023 att verksamhetsplanen publiceras bland Fondens styrdokument på Amnestys medlemssidor (<https://medlem.amnesty.se/amnestyfonden>). (4.1.2)

F3-2023 att det i arbetsordningen införs ett avsnitt om styrelsens utskott samt deras ansvarsområden. (4.1.2)

F4-2023 att skrivningen om att Sektionens årsmöte inte har någon bestämmanderätt över Fonden tas bort. (4.1.2)

F5-2023 att i arbetsordningen koppla klassificering av dokument under avsnittet sekretess till en instruktion hur den ska göras

F6-2023 att låsa det dokument som bifogats som underlag till kallelser till möten eller på annat sätt säkerställa att det i efterhand är möjligt att kontrollera underlaget som presenterades samtidigt med kallelse till möte. (4.5)

2.2.2. Kvarstående sedan tidigare år:

F1-2021 att det införs en definition av vad som avses med fondsekreterare i Fondens arbetsordning. (4.6.2)

F2-2021 att Fondens arbetsordning omarbetas så att det tydliggörs vilka beslut fondsekreterarna har delegation att fatta utan styrelsens inblandning och vilka beslut som ska fattas med styrelsens inblandning. (4.6.2)

F3-2021 att det klargörs vilka checklistor som avses då det i arbetsordningen anges att fondsekreterarna ska använda checklistorna i sin bedömning av ärenden. (4.6.2)

3. SEKTIONEN

I detta kapitel redovisas GK:s granskning av svenska sektionens verksamhet utifrån direktiven ändamålsenlighet, transparens, budgetavvikelser och utvärdering.

3.1. BEDRIVS VERKSAMHETEN ÄNDAMÅLSENLIGT?

GK har undersökt om Sektionen bedriver sin verksamhet ändamålsenligt utifrån stadgarnas bestämmelser om hur verksamheten ska bedrivas, styrdokument samt årsmötesbeslut.

3.1.1. Efterlevnad av stadgarna

I Sektionens stadgar beskrivs Amnesty Internationals vision, åtagande, grundläggande värderingar och arbetssätt. Då Sektionen är en del av Amnesty International så överensstämmer Sektionens stadgar, i dessa delar, helt med Amnesty Internationals regler och riktlinjer. Åtagandet handlar om att utreda och agera för att förhindra och göra slut på allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheter som ingår i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och andra internationella normer och konventioner för mänskliga rättigheter.

GK har granskat om Sektionen följer stadgarna både gällande det ovan angivna, samt avseende övriga bestämmelser om bland annat organisation och verksamhet. Granskningen har fokuserat på innehållet i styrelseprotokoll, verksamhetsrapporter från tillförordnad generalsekreterare till styrelsen och verksamhetsplan.

I stadgarna anges under rubriken Grundläggande värderingar att Amnesty arbetar enligt principerna internationell solidaritet, effektivt agerande för drabbade individer, global täckning, de mänskliga rättigheternas allmängiltighet och odelbarhet, opartiskhet och oberoende samt demokrati och ömsesidig respekt. Ett stort antal medlemmar lämnade Amnesty med anledning av den rapport som Internationella sekretariatet publicerade gällande regeringens bristande hänsyn till mänskliga rättigheter i Ukraina. Rapporten kan rätteligen kritiseras med hänsyn till de grundläggande värderingarna om internationell solidaritet och effektivt agerande för drabbade individer. Även om denna värdering i detta fall kolliderar med värderingen om de mänskliga rättigheternas allmängiltighet. Sektionen har på ett ändamålsenligt sätt hanterat situationen genom bl.a. genomlysning och åtgärder i förhållande till medlemsrekrytering.

I förra årets granskningsrapport angavs att omorganisation skett på kansliet vilket fortsatt granskats av GK avseende punkt 4.3-4.5 i stadgarna om bl.a. effektiv organisation bestående av anslutna grupper och medlemmar.

Av det som rapporterats synes inga specifika problem föreligga med anledning av omorganisationen och Sektionen lyckas väl med att informera om kränkningar. Samarbetet mellan sekretariatet och grupper/medlemmar verkar även flyta på bra.

Det rapporteras dock om att antalet grupper och aktivister minskat i samband med covid-pandemin. Sekretariatet arbetar med att återställa engagemanget från aktivistgrupper bl.a. genom anordnandet av en aktivisthelg.

3.1.2. Efterlevnad av styrdokument och arbetet med nytt ramverk

För de olika styrdokument som återfinns på medlemssidorna framgår det från och med när de äger giltighet, det vill säga datum för senaste version. GK:s samlade bedömning är att styrdokument i huvudsak används i enlighet med verksamhetens syften och mål.

GK rekommenderade tidigare Sektionen att tillse att protokoll blev undertecknade och publicerade inom i arbetsordningen angiven tid. Vidare rekommenderade GK att den tid inom vilken styrelseprotokoll skulle publiceras förkortades. Arbetsordningen ändrades med anledning härav till att färdiga protokoll ska finnas tillgängliga för medlemmarna senast 20 arbetsdagar efter styrelsemötet. Vid årets granskning kan konstateras att ändringarna medfört att protokollen blivit undertecknade och publicerade tidigare och med några undantag inom den angivna tiden. Det är dock fortsatt inte möjligt att i efterhand fastställa vilket datum som protokollen de facto publiceras första gången då uppgiften som är synlig är när hemsidan uppdaterats och det kan i vissa fall gjorts efter att protokollet publicerats, t.ex. vid beslut per capsulam där flera protokoll publiceras gemensamt. Med anledning härav lämnar GK följande rekommendation:

S1-2023 att uppgift om när signerade protokoll första gången publiceras anges på medlemssidorna.

I enlighet med Sektionens arbetsordning ska beslut i sin helhet anges i protokollen och styrelsens medskick i anledning av beredning av ärende ska sammanfattas (se punkt 17). Med anledning av att det inte längre bifogas några underlag till Sektionens dagordningar behöver de underlag som leder till beslut (i enlighet med underlag) vara bilagda protokollet. Annars är inte beslut i sin helhet dokumenterade och det går inte att kontrollera att beslut genomförs enligt protokollet. Med anledning härav rekommenderar GK:

S2-2023 att det beslutsunderlag som leder till beslut (enligt underlag) biläggs protokoll från mötet.

Vidare anges det inget i arbetsordningen om att viss beredning eller beslut inte ska protokollföras. Under mötespunkten arbetsgivarfrågor sammanträder Sektionen utan närvaro av sekretariatet, så vad som avhandlas under denna punkt protokollföras inte, men det framgår inte i arbetsordningen om, hur eller av vem dessa mötespunkter dokumenteras. Det noteras att under granskningsåret även andra frågor utelämnats i protokoll vilka medlemmar och GK får tillgång till, se § 79 angående förslag från styrelsen till årsmötet samt § 81 angående GA-mötet 2023. Att känslig information utelämnas sker utifrån avsnittet i Sektionens arbetsordning

om transparens och hantering av känslig information. Det finns dock ingen koppling mellan detta avsnitt och avsnittet om vad som ska antecknas i Sektionens styrelseprotokoll. Vidare definieras inte vilken information som ska anses utgöra extern, sekretariatsintern eller styrelseintern i avsnittet om transparens. I enlighet med ramverk för styrdokument bör texten i styrdokument inte ha svepande och abstrakta formuleringar. GK noterar även vid läsning av protokoll att det i praktiken tycks finnas två slags styrelseintern information, nämligen dels sådan information som förutom styrelsen även GK och delar av sekretariatet har tillgång till, dels sådan som är strikt styrelseintern. Med anledning härav lämnar GK följande rekommendationer:

S3-2023 att i arbetsordningen tydliggöra en koppling mellan hantering av transparens samt vad som ska protokollföras för att tydliggöra inom vilka områden Sektionen kan utelämnas information om beredning och beslut. För det som inte protokollförs behöver det i arbetsordningen framgå hur mötespunkten istället dokumenteras och av vem.

S4-2023 att i arbetsordningen tydliggöra vad som avses med extern, sekretariatsintern eller styrelseintern information.

Efter fråga från medlem framställde GK fråga till Sektionen om förtroendevaldas opartiskhet främst med anledning av ordförandens koppling till Miljöpartiet inför valet 2022. GK efterfrågade vilka åtgärder som planerades med anledning av den kritik som framförts gentemot Amnesty Sveriges ordförande i samband med valrörelsen. Någon återkoppling har inte erhållits från Sektionen. Men Sektionen diskuterade av annan anledning frågan om partipolitisk obundenhet vid septembermötet och beslutade (§49 2022) att ge sekretariatet i uppdrag att till styrelsens decembermöte ta fram förslag till årsmötet gällande riktlinjer för valberedningen kopplat till Amnesty Sveriges partipolitiska obundenhet samt att ge planeringsutskottet i uppdrag att ta initiativ till ett samtal om politisk obundenhet med valberedningen. Ett förslag om ändringar av riktlinjer för valberedningen diskuterades på decembermötet men Sektionen valde att inte fatta beslut i enlighet med förslaget. Frågan om förändringar av valberedningens uppdrag utifrån partipolitisk obundenhet är därmed fortfarande öppen vid 2022 års slut. I förslag till beslut som presenterades på septembermötet hänvisas till riktlinjer för sociala medier (och internationell policy om opartiskhet, oberoende och partipolitisk obundenhet) vilka inte finns publicerade bland Sektionens styrdokument på medlemssidorna (observerat 2023-01-29). Svenska riktlinjer för sociala medier finns publicerade på aktivistportalen och externa hemsidan men har delvis olika innehåll. GK anser att riktlinjerna borde finnas bland styrdokument. Den internationella social media policyn har senare publicerats bland styrdokument men inte svenska riktlinjer.

S5-2023 att se över uppförandekod för alla som utför utåtriktat arbete för att säkerställa att Amnesty uppfattas som partipolitiskt oberoende.

S6-2023 att att se över riktlinjer gällande jäv för att se om ett starkare skydd mot jäv ska gälla avseende tongivande roller inom Sektionen, för att säkerställa att Amnesty uppfattas som partipolitiskt oberoende.

Vid septembermötet antecknas att medlemsutskottet framfört kritik gällande "Riktlinjer för boendekostnader i samband med aktivist- och medlemsevenemang", som styrelsen antog 2019. Kritiken inkom efter att inbjudan till aktivismseminariet publicerades i *Insats* och handlar om att medlemmarna själva ska stå för resekostnader, om inte medlemmen uppger att den inte har möjlighet att bekosta resan själv. Sekretariatet meddelar att den senaste omorganisationen, i syfte att minska sektionens kostnader, innebär att sekretariatet idag inte har någon administrativ tjänst för till exempel resebokningar.

Med anledning härav beslutade Sektionen att ge sekretariatet i uppdrag att till styrelsens decembermöte se över nuvarande riktlinjer för boendekostnader i samband med aktivist- och medlemsevenemang utifrån nu gällande organisationsstruktur på sekretariatet och uppskattad resursåtgång för subventionerade resor i samband med Amnesty Sveriges evenemang.

Vid decembermötet beslutade Sektionen att fastställa Riktlinjer för Boende- och resekostnader i samband med aktivist- och medlemsevenemang i enlighet med av sekretariatet lämnat förslag. Förslaget var att hela resekostnaden föreslås subventionera för prioriterade medlemsevenemang såsom t ex aktivismseminarium och årsmöte, för att undanröja hinder för deltagande. Med hänsyn till att Sektionen i enlighet med stadgarna ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att upprätthålla en effektiv organisation bestående av anslutna grupper och medlemmar välkomnar GK den revidering som skett med anledning av kritiken från medlemsutskottet.

Ett nytt ramverk gällande styrdokument antogs av Sektionen i juni 2021 och vissa mindre revideringar gjordes i februari 2022. Genom ramverket är det tydliggjort vilka olika nivåer av styrdokument som finns, vem som antar styrdokumentet och vem som ansvarar för dess genomförande. I nya styrdokument anges i sidfoten vilken typ av styrdokument det rör sig om, när det fastställts (av vem och när) samt vem det omfattar. Vidare anges när dokumentet senast reviderades. Det anges inte i dokumentet vem som ansvarar för dess genomförande. Förändringarna är en positiv utveckling gällande tillgänglighet och transparens.

Vid revideringen i februari 2022 infördes bl.a. i ramverket att styrelsen antar riktlinjer för ersättning till förtroendevalda. Vid senaste årsmötet 2022 beslutades det i enlighet med en motion om principer för policy om kostnadsersättning för förtroendevalda (§27). I årsmötesprotokollet hänvisas till bilaga 2 utan att bilagan är publicerad tillsammans med protokollet. Vidare finns en policy om kostnadsersättningar för förtroendevalda vilken är framtagen i enlighet med principerna från årsmötet. Ersättningar till en styrelse för dess arbete beslutas

normalt av årsmötet. Att specificera vilka riktlinjer som styrelsen ansvarar för i "Ramverk för styrdokument" är missvisande. Dels då samtliga riktlinjer och framtida riktlinjer inte anges. Dels, som i aktuellt fall, anges specifikt att styrelsen ansvarar för riktlinjer om kostnadsersättningar utan att det anges att styrelsen även ansvarar för en policy gällande fråga som i vissa fall även behöver hanteras på årsmöte. Med anledning härav lämnar GK följande rekommendation:

S7-2023 att det i "Ramverk för styrdokument" anges att styrelsen ansvarar för "Riktlinjer gällande förtroendevalda och medlemsrörelsen" eller liknande för avgränsning gentemot de riktlinjer som sekretariatet ansvarar för.

På septembermötet fastställde styrelsen en förändrad reservpolicy (Beslut § 55. 2022 (punkt 9.1). Korrekt uppdaterad version finns med bland Styrdokument på medlemssidorna. Sektionens policy avviker nu från Amnestys globala reservpolicy. Det som beslutades var att Sektionen ska hålla en reserv som uppgår till minst 4 månaders kostnader (exklusive bidraget till det internationella sekretariatet och Amnestyfonden) beräknat på budgeten för det kommande året. Reservens övre gräns bör inte överstiga 6 månaders kostnader (exklusive bidraget till det internationella sekretariatet och Amnestyfonden) om inte särskilda skäl föreligger. Enligt Amnestys "Global Reserves Guidelines" ska riktmärket för den nedre gränsen motsvara 3 månaders kostnader, inte 4, och den övre gränsen 3 månaders kostnader plus 20%, d.v.s. 3,6 månaders kostnader, inte 6. Enligt Sektionens tidigare reservpolicy var intervallet 3 - 4 månaders kostnader (exklusive bidraget till det internationella sekretariatet och Amnestyfonden).

Utifrån 2023 års budget motsvarar 3 månaders kostnader ca 25 Mkr; 3,6 månader ca 30 Mkr; 4 månader ca 33 Mkr och 6 månader ca 50 Mkr. Skillnaden mellan 3 och 4 månader för den undre gränsen är alltså ca 8 Mkr. De globala riktlinjerna togs fram för att inte rika sektioner skulle hålla onödigt stora reserver som behövdes i den globala rörelsen.

Både nedre och övre gräns ska sättas högre om en riskanalys visar att det finns behov av det, men Sektionens riskanalys har inte påvisat att sådant behov finns. Det innebär att Sektionen kommer att hålla en onödigt stor reserv jämfört med de globala riktlinjerna och därmed inte använda så mycket pengar man skulle kunna i arbetet för mänskliga rättigheter i Sektionen eller globalt, som man hade kunnat om man följde den globala policyn. I Sektionens reservpolicy anges detsamma som tidigare: "De medlemsavgifter och gåvor som den svenska sektionen av Amnesty International får är ämnade för arbete för mänskliga rättigheter. Sektionen ska därför inte avsiktligt hålla medel överksamma utöver vad som anses nödvändigt."

Sektionens reserver vid utgången av 2022, skulle enligt budget vara 51,7 Mkr och enligt beslutet om budget för 2023 skulle den minska med 5,3 Mkr till utgången av 2023. I underlaget till budgetbeslutet i december framgår också att det finns ett långsiktigt scenario som visar att reserven successivt minskar fram till 2027 för att

då nästan nå fyramånadersnivån. Det står i underlag till både mötena i juni, september och december, men tyvärr inte i protokoll, att maxnivån bör utgöra sex månaders kostnader för att ge utrymme för eventuella ytterligare solidariska bidrag utöver det ordinarie bidraget till den internationella rörelsen samt för tidsbegränsade investeringar. Detta för att uppfylla att Sektionen inte avsiktligt ska hålla medel överksamma utöver vad som anses nödvändigt. Det finns dock som sagt en skillnad på vilken reservnivå som Sektionen anser nödvändig jämfört med de globala riktlinjerna.

Därmed kvarstår rekommendation S5-2022 "att styrelsen i framtiden beaktar kravet i reservpolicyn som säger att Sektionen inte avsiktligt ska hålla medel överksamma utöver vad som anses nödvändigt. (3.1.2)

3.1.3. Efterlevnad av årsmötesbeslut

GK har följt hur Sektionen hanterat årsmötetsbeslut med ett särskilt fokus på att granska styrelsens sammanfattning i diskussionsunderlaget "Uppföljning av årsmötesbeslut" till februarimötet 2023. I nedanstående tabell listas årsmötetsbeslut som styrelsen föreslår ska stängas respektive fortfarande vara öppna. GK kommer att fortsätta följa de beslut som årsmötet beslutar att vara öppna.

Årsmötetsbeslut 2022	Styrelsens förslag till årsmötet
2022 §27 Principer för policy om kostnadsersättning för förtroendevalda	Stänga
2022 §28 Stadgeändringar gällande personalrepresentation i styrelsen	Stänga
2022 §29 Stadgeändringar om signerat årsmötesprotokoll	Stänga
2022 §30 Verksamhetsstrategi 2022-2030	Stänga
2022 § 31 Att avbesluta Amnestys långsiktiga riktning, givet ny verksamhetsstrategi. Årsmötet beslutar att avbesluta Amnesty Sveriges långsiktiga riktning 2016-2027	Stänga
2022 §34 Om att uppdatera riktlinjer för alkoholförtäring vid medlemsarrangemang	Stänga

3.2. GIVA SVERIGES KVALITETSKOD OCH RAPPORTERINGSKRAV

Giva Sveriges kvalitetskod finns för att upprätthålla och stärka förtroendet för insamlingsorganisationer. Koden innebär att de ska ha ett ramverk för etisk, transparent och professionell insamling av gåvor och bidrag. Amnesty Sverige lämnar varje år en effektrapport till Giva Sverige. Vartannat år svarar sektionen på 45 punkter inom området intern kontroll och styrning.

Det har upprättats en skriftlig rutin för efterlevnad av Giva Sveriges kvalitetskod och GK har kontrollerat delar av dess efterlevnad, närmare bestämt att information som ska publiceras på [amnesty.se](https://www.amnesty.se) eller medlemsidorna hålls uppdaterad.

3.2.1. Effektrapporteringen

GK har granskat Sektionens effektrapportering, som numera ingår i dokumentet "Verksamhetsberättelse och effektrapport", den version som ligger som underlag inför marsmötet 2023. Amnesty är en del i en global värld av människorättskämpar. Att veta vad just Amnestys insatser haft för effekt är därför givetvis svårt, men GK anser att effektrapporteringen beskriver det så gott det går.

3.2.2. Publik information enligt kvalitetskoden

GK har granskat hur Sektionen efterlever Givas kvalitetskod 2022 vad gäller sådan information som ska publiceras på hemsidan enligt kvalitetskoden. GK har fått ta del av det dokument som upprättats av Sektionen inför den granskning som görs av Amnestys revisor från företaget BDO.

GK noterar att Sektionen efterlever Givas kvalitetskod. Aktuell information om ledamöter, kontaktuppgifter m.m. finns publicerad på Amnesty Sveriges hemsida. Bokstav+nummer nedan refererar till numrering av kraven i kvalitetskoden.

A1. Organisationens ändamål ska beskrivas i stadga/stiftelseurkund. Stadga eller stiftelseurkund ska finnas publicerad på hemsidan.

GK noterar att aktuell stadga, fastställd av årsmötet 2022, finns publicerad på hemsidan www.amnesty.se/om-amnesty/amnesty-international-sverige/transparens/

B4: Namn på valberedningens ledamöter och kontaktuppgift till valberedningen ska finnas tillgängliga på organisationens hemsida.

GK noterar att uppdaterade kontaktuppgifter finns publicerade på hemsidan.

B5: Styrelsen ska tillsättas genom val på organisationens högsta beslutande organ och ske i enlighet med organisationens stadga.

GK noterar att stadgarna samt årsmötesprotokoll finns publicerade på hemsidan, namn och kontaktuppgifter till sektionsstyrelsens finns även publicerade på hemsidan.

C6: Lön och annan ersättning inklusive pensionsvillkor för högste tjänsteman ska beslutas av styrelsen.

GK noterar att aktuell uppgift om Generalsekreterarens lön för 2022 finns publicerad på hemsidan. Där finns information om att styrelsen inte får

något arvode, dock kan styrelseledamöter ansöka om ersättning för förlorad arbetsinkomst. Det framgår att år 2021 betalades ingen ersättning för förlorad arbetsinkomst ut till styrelsen, men den uppgiften har inte uppdaterats för 2022 (observerat 2023-03-05, senare har den uppdaterats). Det framgår även att styrelsen kan få ersättning för kost och logi.

D12: Organisationen ska ha styrande dokument som beskriver hur organisationen arbetar för att motverka oegentligheter inom sin verksamhet.

GK noterar att styrdokumenterna som beskriver hur organisationen arbetar för att motverka oegentligheter inom sin verksamhet finns publicerade på hemsidan.

D13: Organisationen ska utarbeta processer som möjliggör för externa och interna intressenter (inklusive medarbetare) att anonymt anmäla misstänkta oegentligheter utan att själva drabbas negativt.

GK noterar att processbeskrivningen för "Whistleblowing" finns publicerad på hemsidan.

E1: Policy och principer angående fundraising och placering.

GK noterar att Amnesty Internationals fundraisingpolicy och placeringspolicy finns tillgängliga på hemsidan. I dessa redovisas noggrant hur Amnesty hanterar fundraising/gåvor och placering av sina tillgångar.

F1: Uppförandekoden.

GK noterar att uppförandekoden finns publicerad på hemsidan, antagen 2013-02-22, reviderad 2017-09-16. Se även tidigare avsnitt 3.1.2, GKs rekommendation S6-2023 att se över uppförandekod och riktlinjer gällande jäv.

3.3. ÄR VERKSAMHETEN TRANSPARENT?

3.3.1. Ändrad syn kring principen om transparens

I GKs direktiv och uppdrag ingår att granska Sektionens transparens. I rapporten till årsmötet 2022 beskrevs att GK observerat en stor förändring i synen på och efterlevnad av transparens inom Sektionen. På junimötet 2021 tog sektionsstyrelsen ett beslut om transparens som GK bedömer innebära en väsentligt mindre transparens gentemot Amnestys medlemmar och givare, en stor skillnad jämfört med den princip som fram till dess varit vägledande för organisationen. Sedan dess har inga underlag till Sektionens styrelsemöten

tillgängliggjorts på medlemssidorna. GK har visserligen fått ta del av alla beslutsunderlag via e-post eller genom styrelseportal, men måste hantera dessa som underlag för vilka det råder sekretess, vilket dels medfört att delar av protokollen inte blivit läsbara och begripliga för medlemmar som inte har tillgång till beslutsunderlagen, dels försvårades GKs rapportering av granskningen till årsmötet 2022 genom att skälen och riskerna med att tillgängliggöra för medlemmar inte framgick i underlagen. Utifrån detta formulerade GK rekommendationerna S6-2022 och S7-2022 i rapporten till årsmötet 2022.

Sektionens åtgärd med anledning av rekommendation S6-2022 är att utfästa att alla medlemmar som är intresserade att ta del av något styrelseunderlag kan framföra det önskemålet och medlemmen kan sedan efter prövning få tillgång till underlaget. GK anser att information om detta behöver framgå på medlemssidan Styrelsemöten där det nu (2023-02-12) felaktigt står "Här hittar du protokoll, dagordningar och underlag för sektionsstyrelsens möten." eftersom man inte hittar några underlag där längre. Med anledning härav rekommenderar GK följande:

S8-2023 att på medlemssidan Styrelsemöten ta bort uppgiften om att underlag publiceras och i stället ange att medlemmar kan få del av underlag för sektionsstyrelsens möten efter förfrågan samt transparensprövning.

I protokollet från oktobermötet § 77 står det "Styrelsen beslutar att ge sekretariatet i uppdrag att utveckla en ny struktur för Amnesty Sveriges lokala organisering i enlighet med förslaget". GK finner det mycket märkligt att detta förslag inte har publicerats varken på medlemssidorna eller aktivistportalen då det rör en omfattande förändring. Vi vet att det har diskuterats under hösten och i jan-feb med en fokusgrupp samt konsultation inkluderande svarsenkät utsänd till kontaktpersoner i distrikt och grupper, så det är känt av vissa medlemmar, men förslaget borde vara lättillgängligt för alla aktiva medlemmar att ta del av, då det i högsta grad påverkar dem. GK kan inte förstå vilka risker Sektionen ser med att tillgängliggöra detta förslag för alla. GK ger därför följande rekommendation:

S9-2023 att vid beredning av frågor vilka rör hela medlemsrörelsen bör information gällande beredningen publiceras öppet, tydligt och inkluderande för alla intresserade medlemmar.

3.4. NÄR OCH HUR UTVÄRDERAS VERKSAMHETEN?

I enlighet med styrelsens arbetsordning ska varje styrelseledamot en gång om året utvärdera styrelsens verksamhet för att avgöra om arbetsordningen varit effektiv när det gäller att arbeta i enlighet med styrelsens uppdrag. Utvärdering ska även ske genom utvecklingssamtal med styrelsens ledamöter en gång per år.

Verksamhetsplanens genomförande följs upp och rapporteras till styrelsen tre gånger per år, efter varje tertial. Vid marsmötet 2022 meddelade generalsekreteraren att sekretariatet höll på att se över processen för

verksamhetsuppföljning i syfte att skapa bättre förutsättningar för analys och lärande och att möjliggöra mer strategiska diskussioner på styrelsenivå samt att det internationella sekretariatet även ser över riktlinjerna för rapportering. Styrelsen var positiv till en förändrad tertialrapportering, men framförde att det på sikt var viktigt att sträva mot en uppföljning och rapportering som synliggör effekterna av Amnesty Sveriges verksamhet.

I den nya rapporteringen anges inte måluppfyllelse genom "signalsystem" med färgerna rött, gult, grönt. Istället fokuseras på avvikelser, större resultat och lärdomar. GK anser att den nya rapporteringen är lättare att ta till sig men det är oklart om effekterna av arbetet synliggörs i tillräcklig utsträckning.

Vid junimötet presenterades T1-rapporten, vid oktobermötet T2-rapporten och vid marsmötet 2023 T3-rapporten för helåret 2022. I den slutliga rapporten konstaterades att vassare målformuleringar behöver göras kopplade till indikatorer som på ett bättre sätt kan visa att förflyttningar sker i de MR-frågor som pekas ut i Sektionens verksamhetsstrategi. GK välkomnar detta arbete. Det är enklare att mäta effekten av fundraising än av de åtgärder som vidtas vilka bidrar till Amnestys åtagande om att utreda och agera, för att förhindra och göra slut på allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheter som ingår bl.a. i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

3.5. UTFALL OCH EVENTUELLA AVVIKELSER FRÅN BUDGET

Ekonomiskt utfall rapporteras till styrelsen tre gånger per år, efter varje tertial (T1, T2, T3). Styrelsen har i enlighet med det ovan angivna fått dessa rapporter i juni, oktober och mars. Sistnämnda avser hela kalenderåret.

GK granskar rapporterna i enlighet med sina riktlinjer gällande bl.a. transparens. I protokollen från Sektionens möten, vilka tillgängliggjorts för alla på medlemsidan, anges endast att rapporterna föredras och därefter läggs till handlingarna. Ingen av rapporterna har därmed resulterat i något medskick från Sektionen. Protokollet från marsmötet 2023 är i skrivande stund (2023-03-24) ännu inte publicerat.

T1-rapporten hanterades som vanligt vid junimötet. Med anledning av högre intäkter och lägre kostnader än väntat redovisades ett stort överskott i förhållande till budget. Högre intäkter inkom främst från webben efter kommunikation om arbete i och kring Ukraina och kostnaderna var lägre på grund av svårigheter att rekrytera till fundraising. Även verksamhetskostnaderna var lägre än budget och som orsak anges att budgeten periodiseras lika över hela året medan kostnaderna uppkommer under den andra hälften av året. Även posten testamenten var över budget på grund av testamentsgåvor, vilka förväntades under senare delen av 2021 inkommit under början av 2022.

T2-rapporten togs upp på oktobermötet. I likhet med under T1 så förelåg fortsatt ett stort överskott även om intäkter minskat både avseende spontana gåvor och

autogiro (troligen på grund av utlåning om Ukraina). Enligt generalsekreterarens rapport från oktober framgår dock att en prognos gjorts avseende utfallet för helåret. Enligt denna prognos skulle det endast bli ett mindre överskott gällande intäkter men fortsatt lägre kostnader mot budget (ca. 7 %). Av vilken anledning prognosen skilde sig så mycket från T2-rapporten är svårt att förstå med undantag för det ökade bidraget till AIS Crisis fund som redovisas.

Slutligen togs T3-rapporten upp på marsmötet. Av rapporten framgår att intäkterna uppgår ungefär till budgeterade och prognos efter att förändring skett så gåva från spararna i Humanfonden intäktsförs på samma sätt som andra gåvor, dvs. då den kommer in. Kostnaderna uppgick till 1,6 msek lägre än prognos/budget efter att större andel lämnats till den internationella rörelsen och extra bidrag om 3 miljoner kronor lämnats till den globala krisfonden. Anledningen till att kostnaderna inte uppgick till budget berodde främst på att personalkostnaderna uppgick till 3,4 msek lägre än budgeterat.

3.6. UPPFÖLJNING AV TIDIGARE REKOMMENDATIONER

3.6.1. Genomförda rekommendationer

GK bedömer att följande tidigare rekommendationer till Sektionen är genomförda:

S1-2022 att sektionen lämnar förslag till ändring av stadgarna om årsmötet ska kunna genomföras digitalt även då restriktioner om sammankomster inte föreligger. (3.1.1)

Enligt Sektionens protokoll ska förslag lämnas till årsmötet 2023 om ändringar i stadgarna avseende möjligheten att genomföra årsmöte digitalt.

S2-2022 att punkt 10.9 i stadgarna ändras så det anges att Sektionens firma tecknas av styrelsen, eller om styrelsen så beslutar, av två styrelseledamöter gemensamt eller av en styrelseledamot tillsammans med generalsekreteraren. För den löpande verksamheten, kan styrelsen besluta att Sektionens firma ska tecknas av generalsekreteraren i förening med namngiven medarbetare eller av två namngivna medarbetare gemensamt. (3.1.1)

S3-2021 att styrelsen beslutar om firmateckningsrätt för Sektionen såsom den uttrycks avseende teckningen av Sektionens bank/plusgiro. (3.1.1)

Efter möte mellan företrädare för GK, styrelsen och sekretariatet beslutade Sektionen dels att lämna förslag till ändring av stadgarna vilken inskränker styrelsen behörighet att ge firmateckningsrätt, dels besluta om firmateckningsrätt med två i förening samt inskränkande behörighet med hänvisning till attestordning. Därmed får rekommendationerna avseende firmateckningsrätt anses genomförda.

S3-2022 att Sektionen prioriterar arbetet med tillsättandet av ny generalsekreterare i enlighet med sin arbetsordning så att arbetet på sekretariatet med stöd till styrelsen, distrikt, grupper och medlemmar kan planeras och utföras med långsiktighet av en generalsekreterare.

Vid marsmötet 2022 meddelade ordföranden att t.f. generalsekreterare tillsätts såsom generalsekreterare för Amnesty Sverige efter en gedigen rekryteringsprocess. I enlighet med Sektionens stadgar ska en internationell representant vara delaktig i rekryteringen. Efter förfrågan från GK meddelade Sektionen vilken internationell representant som varit inblandad. Detta borde ha angivits i Sektionens styrelseprotokoll tillsammans med ytterligare uppgifter om hur den gedigna rekryteringsprocessen utförts. Sammantaget tog det ca 15 månader att rekrytera en ny generalsekreterare.

S6-2022 att tillse att det i dokument och underlag framgår skäl till att begränsa tillgängligheten för medlemmar inklusive vilka risker som Sektionen identifierar vid tillgängliggörande.

Sektionen har inte velat göra någon riskförklaring enligt rekommendation S6-2022, men har istället kommit överens med GK att GK får bedöma dessa risker själv när man skriver sin rapport till årsmötet. Sektionen säger även att medlemmar som är intresserade att ta del av underlag kan begära det och efter prövning kan de få ta del av sådana underlag.

3.6.2. Kvarstående rekommendationer

GK:s granskning visar att följande rekommendationer som GK lämnat till Sektionen i tidigare rapporter kvarstår:

S4-2022 att ett digitalt arkiv upprättas på medlemssidan där tidigare versioner av styrdokument förvaras. (3.1.2)

GK har i rapporten till årsmötet 2022 rekommenderat att det på medlemssidorna ska finnas ett digitalt arkiv med tidigare versioner av beslutade styrdokument. Ett sådant arkiv behövs för att kunna härleda styrdokumentens ursprung och samtliga ändringar. För att tydliggöra att styrdokument i arkivet inte gäller längre kan förslagsvis en stor vattenstämpel läggas över första sidan där detta framgår. GK fortsätter att följa upp detta, varför rekommendation S4-2022 kvarstår.

S5-2022 att styrelsen i framtiden beaktar kravet i reservpolicyn som säger att Sektionen inte avsiktligt ska hålla medel överksamma utöver vad som anses nödvändigt. (3.1.2)

Denna rekommendation kvarstår. Det förklaras närmare i avsnitt 3.1.2.

S7-2022 att utforma protokollen på sådant sätt att besluten blir begripliga och läsbara även för den som inte har tillgång till det fullständiga beslutsunderlaget. (3.3.1)

Rekommendation S7-2022 vill GK ersätta med den nya rekommendationen S2-2023 som beskrivs ovan i avsnitt 3.1.2, närmare bestämt "att det beslutsunderlag som leder till beslut biläggs protokoll från mötet".

När beslutsunderlag inte längre publiceras på medlemssidorna har läsbarheten i protokollen påverkats negativt. I flera protokoll är några beslut visserligen formulerade så att det i beslutssatsen hänvisas till ett underlag som det råder sekretess för, men läsaren kan ändå begripa vad som beslutats genom att antingen texten i protokollet före beslutssatsen tillräckligt väl sammanfattar vad som har beslutats eller att beslutet gäller fastställande av ett dokument som senare finns tillgängligt på medlemssidorna, t.ex. årsmöteshandlingar eller styrdokument, men det kräver viss möda för läsaren att leta fram dessa, vilket GK är kritisk mot. Det skulle vara mycket enklare om underlaget fanns med som bilaga till protokollet, se rekommendation S2-2023 i avsnitt 3.1.2 ovan.

Vi har hittat två exempel i protokoll under 2022 där beslutet blir obegripligt för läsaren eftersom det görs en hänvisning till ett underlag som det råder sekretess för och det fastställda dokumentet finns inte tillgängligt på medlemssidorna och innehållet är inte heller tillräckligt väl beskrivet i protokollstexten:

- Maj konstituerande möte § 7 det står "i enlighet med fastställd attestordning"
- Oktober § 77 det står "Styrelsen beslutar att ge sekretariatet i uppdrag att utveckla en ny struktur för Amnesty Sveriges lokala organisering i enlighet med förslaget";

GK noterar att protokollens läsbarhet förbättrats under 2022 jämfört med 2021, men de två exemplen ovan visar att det fortfarande finns möjlighet till ytterligare förbättring. Rekommendationen S7-2022 "att utforma protokollen på sådant sätt att besluten blir begripliga och läsbara även för den som inte har tillgång till det fullständiga beslutsunderlaget" kvarstår därför och GK fortsätter bevaka denna sak. GK är särskilt kritisk till att förslaget till ny struktur för Amnesty Sveriges lokala organisering inte har publicerats, t.ex. som en bilaga till protokollet, eftersom detta förslag har stor betydelse för medlemmarna och borde vara lätt för dem att ta del av.

4. FONDEN

I detta kapitel redovisas granskning av Amnestyfondens verksamhet utifrån direktiven ändamålsenlighet, transparens, budgetavvikelser och utvärdering. Giva Sveriges kvalitetskod och rapporteringskrav har blivit tilldelat ett eget avsnitt. Kapitlet avslutas med en redogörelse av GK:s rekommendationer som finns sammanfattade i kapitel 2.

4.1. BEDRIVS VERKSAMHETEN ÄNDAMÅLSENLIGT?

GK har undersökt om Fonden bedriver sin verksamhet ändamålsenligt utifrån stadgarnas bestämmelser om hur verksamheten ska bedrivas, stadgar och styrdokument. Granskningen har fokuserat på innehållet i styrelsens protokoll och mötesanteckningar.

4.1.1. Efterlevnad av stadgarna

I Fondens stadgar beskrivs Fondens ändamål relativt kortfattat. Stadgarna bygger på tidigare stiftelseurkund med ändringar godkända av Kammarkollegiet. Sammanfattningsvis är ändamålet att ge människorättsbistånd inom ramen för de rättighetsfrågor som Amnesty International arbetar med. I enlighet med stadgarna ska styrelsen utdela anslag som står i överensstämmelse med Fondens ändamål.

Fondens ändamål och riktlinjer utvecklas i andra styrdokument såsom policy för Amnestyfonden, samarbetsavtal mellan svenska sektionen och Amnestyfonden och Riktlinjer för MR-bistånd. GK har granskat om Fonden följer stadgarna främst genom att GK under året fått ta del av underlag till och protokoll från åtta styrelsemöten.

Minnesanteckningar från fem möten under 2022 har tillgängliggjorts på medlemssidorna. I det första anteckningarna från mars anges att det är årets andra möte. Minnesanteckningar från ett tidigare möte saknas. GK har dock erhållit kallelse och protokoll även från ett möte i februari 2022. Vidare saknas minnesanteckningar från Fondens konstituerande möte i maj och från decembermötet. GK har dock erhållit kallelser och protokoll även från dessa möten.

Enligt GK:s bedömning har Fonden under 2022 fortsatt sitt värdefulla arbete med att hantera ett (extra) stort antal ansökningar om människorättsbistånd. På junimötet rapporterades om en kraftig ökning av antalet ansökningar och utbetalningar hittills i år, jämfört med samma period förra året. Utbetalningarna har ökat med hela 62% och uppgick under januari-april till knappt sex miljoner kronor. Den dominerande orsaken till ökningen är krisen i Afghanistan. Under perioden betalades cirka fyra miljoner kronor ut till totalt 329 mottagare för att möjliggöra flykt till och/eller uppehålla på säkrare plats.

Vidare rapporterades det från samma möte i juni 2022 om att det i första hand är den schweiziska amnestysektionen som hanterar krisen som uppstått efter Rysslands invasion av Ukraina, eftersom den ansvarar för just Ukraina.

I minnesanteckningar från septembermötet anges att Fonden avser att kontakta pro bono advokat för potentiell upplösning av bundna ändamålsbestämda medel om 6,685 mkr. Detta med anledning av den stora ökningen av ansökningar och utbetalningar under 2022. I december rapporteras det att upplösning av de bundna medlen inte är möjlig.

Med anledning av att Sektionen avsåg att införa en placeringskommitté fick Fonden en förfrågan om hur de önskar hantera sina placeringar. Fonden beslutade att Fondens placeringar skulle göras i enlighet med Sektionens placeringskommittés beslut gällande Sektionens placeringar. I enlighet med Stiftelselagen är styrelsen ansvarig för att tillgångarna är placerade på ett godtagbart sätt (se 2 kap. 4 § Stiftelselagen (1994:1220)). Med anledning härav rekommenderar GK följande:

F1-2023 att beslut om hur Fondens tillgångar ska placeras på ett godtagbart sätt införs i lämpligt styrdokument.

4.1.2. Efterlevnad av övriga styrdokument

I styrdokumentet policy för Fonden respektive riktlinjer för MR-bistånd framgår Fondens målsättningar, principer och verksamhet. GK:s samlade bedömning är att Fondens verksamhet bedrivits i samklang med styrdokumentet.

I februari 2022 beslutades att Fonden i likhet med och under samma perioder som Sektionen ska arbeta utifrån tvååriga verksamhetsplaner. På decembermötet presenterades en verksamhetsplan för 2023 vilket var en förlängning av planen för 2022 med tillägg för arbete inom ett internationellt joint forum samt hantering av kriser. Eftersom Fonden har gemensam insamling med Sektionen bör Sektionens medlemmar och givare kunna ta del av verksamhetsplanen. Då den inte synes innehålla några känsliga uppgifter och den är av vikt för Fondens arbete rekommenderar GK följande:

F2-2023 att verksamhetsplanen publiceras bland Fondens styrdokument på Amnestys medlemssidor (<https://medlem.amnesty.se/amnestyfonden>).

Under året arbetade Fonden även med att förtydliga utskottens roller. I Fondens arbetsordning anges på ett par ställen att utskotten eller visst utskott är ansvarig för viss åtgärd. Detta utan att det finns någon redovisning av vilka utskott som finns samt deras respektive ansvarsområde. GK rekommenderar med anledning härav följande:

F3-2023 att det i arbetsordningen införs ett avsnitt om styrelsens utskott samt deras ansvarsområden.

I arbetsordningen är infört att Fondens styrelse väljs av Sektionens årsmöte samt "Utöver detta har årsmötet ingen övrig bestämmanderätt över fonden." Med hänsyn till förhållandet mellan Sektionen och Fonden både enligt samarbetsavtal och i övrigt samt förhållandet till Amnesty International kan denna skrivning eventuellt vara missvisande. Enligt Stiftelselagen kan stiftaren (Sektionen) väcka talan om skadestånd till stiftelsen om styrelseledamot eller revisor uppsåtligt eller av vårdslöshet orsakar stiftelsen skada (se 5 kap. 4 § Stiftelselag (1994:1220)). Eftersom stiftelsen inte är helt fristående från Sektionen torde årsmötet även kunna hålla styrelsen ansvarig för den del som avser samarbetet med Sektionen. GK rekommenderar därför:

F4-2023 att skrivningen om att Sektionens årsmöte inte har någon bestämmanderätt över Fonden tas bort.

4.2. GIVA SVERIGES KVALITETSKOD OCH RAPPORTERINGSKRAV

Fonden är inte medlem i Giva Sverige. Det finns därför inte något formellt krav att Fonden ska följa kvalitetskoden eller rapporteringskraven. Däremot kan Fonden frivilligt tillämpa dessa krav.

I minnesanteckningar från mötet i april 2022 står följande:

- Givas kvalitetskod - intern kontroll och styrning

En hel del av kraven i kvalitetskoden följs redan av Amnesty Sverige, som ju Amnestyfonden är en del av. Styrelsen såg inte någon anledning att dubblera information som redan finns på hemsidan och/eller är hanterat av sektionsstyrelsen, om sådant som hur tillsättning av styrelser går till eller en placeringspolicy. Annat rör mindre justeringar/tillägg av information, såsom styrelseledamöternas utbildning. Styrelsen ansåg att riskanalys knappast behövs. De frågorna kommer naturligen in i utskottsarbetet.

Rebecka Mosquera Jalvemyr föredrog rapport om de åtgärder som kvarstår utifrån genomgången av Givas kvalitetskod på styrelsemöte 21 april 2022. En av åtgärderna rörde att organisationen ska ha styrande dokument som beskriver det sätt på vilket kvalitet och tillförlitlighet säkerställs i den finansiella rapporteringen. Denna åtgärdades på dagens möte, § 211. Övriga åtgärder rör informationsuppdatering på hemsidan gällande valberedningens arbete, placeringspolicy och utökad information om styrelseledamöter. Texterna är förberedda och åtgärdas när webbredaktör är tillbaka i tjänst på heltid.

4.2.1. Effektrapportering

Fonden och Sektionen tar från och med verksamhetsåret 2022 fram en gemensam "Verksamhetsberättelse och effektrapport". Den ingår inte längre i

årsredovisningen. Om effekten av Fondens verksamhet står bl.a. detta i 2022 års rapport, som rapporteras till årsmötet 2023:

Efter talibanernas övertagande av Afghanistan i augusti 2021 var människorättsbiståndet en viktig del av Amnestys strategi för att bemöta krisen. Under 2022 förmedlade Amnestys globala människorättsbistånd ett exceptionellt stort stöd på 13,5 miljoner kronor till 294 afghanska journalister, människorättsförsvarare och deras anhöriga. Totalt 1 162 personer fick stöd för flykt till och levnadsomkostnader på säkrare plats, främst i Pakistan, men också i Iran och Turkiet. Amnestyfonden ansvarade för 91 procent av ansökningarna och gjorde utbetalningar för 12,3 miljoner kronor varav 2,2 miljoner kronor kom från Amnestyfondens budget. Rapporterna från afghanska mottagare av stöd visar att stödet förbättrade situationen för de afghaner som mottagit stöd. Det bidrog till att de känner sig säkrare, deras fysiska och mentala hälsa är förbättrad och att de känner sig stärkta av att Amnesty stod vid deras sida. Ett av de viktigaste syftena med människorättsbistånd är att mottagarna ska kunna fortsätta sitt viktiga arbete för mänskliga rättigheter. Av de som rapporterat under 2022 uppger 34 procent att stödet bidrog till att de kunde fortsätta sitt människorättsarbete på annan plats.”

Sedan 2021 har Amnestyfonden ett samarbete med den mexikanska Amnestysektionen i deras arbete mot könsbaserat våld och mord på kvinnor på grund av kön, så kallat feminicid. Amnestyfonden har förmedlat stöd till anhöriga och advokater som kämpar mot den utbredda straffriheten när det gäller feminicid. En av de kvinnor som fick stöd av Amnesty under 2022 var människorättsadvokaten María Luisa Andrade. Svenska sektionen nominerade henne till Per Angerpriset. I sin rapport skriver hon “...continuing and remaining displaced with this low profile helps us to ensure that the security scheme is fully implemented and that the risk is reduced. The fund I have received allows me to pay for food and rent. As a result of Amnesty International’s intervention, our current situation has changed to improve our security, physical and emotional stability, giving me an opportunity to implement a broader security strategy to continue defending human rights.

Bernardo Caal Xól är klimat- och miljöaktivist, lärare och facklig representant som länge arbetat med att försvara urfolks rättigheter i Guatemala. Den 30 januari 2018 fängslades Bernardo för att ha försvarat urfolket Maya Q’eqchi’s rättigheter i samband med byggandet av ett vattenkraftverk på den heliga Cahabón-floden i norra Guatemala. Samtidigt som Amnestyemedlemmar världen över krävde Bernardos frigivande gav Amnestyfonden kapacitetsstöd till tio samhällen i Mayan Q’eqchi. Stödet stärker deras informations- och kommunikationsarbete med syfte att motverka smutskastning mot dem och Bernardo som gör att de utsätts för hat och hot. Den 24 mars 2022 frigavs äntligen Bernardo efter att ha suttit fängslad i över fyra år. Han och hans familj fick då människorättsbistånd för säkerhetsmekanismer och psykosocialt stöd.

De säger att stödet förbättrade både deras mentala och fysiska hälsa, säkerheten och framför allt bidrog det till att stärka deras kapacitet och möjlighet att fortsätta arbeta för urfolkens rättigheter i Guatemala.

Nu känner jag emotionell, andlig och fysisk stabilitet, vilket är nödvändigt för att återuppta kampen och motståndet utanför fängelset. De fyra åren och två månaderna i fängelse orsakade mycket skador, främst i början och under den intensiva perioden av covid-19-pandemin. Nu har jag till viss del kunnat hantera konsekvenserna av att jag har suttit orättvist fängslad, såsom rädsla, sömnlöshet och vissa sjukdomar, skriver Bernardo Caal Xól.

Effekter på kort sikt: Individrapporterna visar på goda effekter. Endast 1,5 % anger att stödet inte gjorde någon skillnad. 72 % anser att stödet mötte deras akuta behov och att situationen förbättrades. 50 % angav att deras mentala och 35 % deras fysiska hälsa förbättrats. 34 % säger att de känner sig tryggare och 47 % att de känner sig stärkta genom att ha någon som ger stöd för deras sak. 34 % har tack vare stödet kunnat fortsätta sitt viktiga arbete. Organisationer rapporterar att stöd möjliggjort skydd, rättshjälp och täckta levnadsomkostnader till oskyldigt fängslade aktivister och diskriminerade grupper. Stödet bidrar till kapacitetstärkning i form av förbättrad säkerhet och dokumentation.

Effekter på medellång sikt: Stärkta organisationer som har bättre möjligheter och ökad kapacitet att utveckla sitt arbete för mänskliga rättigheter. Stark och tryggare människorättsrörelse (individer och organisationer) som känner att de har stöd för sin sak.

4.3. ÄR VERKSAMHETEN TRANSPARENT?

GK bedömer att Fonden under 2022 följt de principer för transparens och sekretess som Fonden fastställde genom två beslut 2020, på oktobermötet respektive decembermötet. GK har observerat att Fonden har arbetat fram en klassificering av sina dokument indelat i tre sekretessnivåer med syftet att skapa så stor öppenhet som möjligt utan att riskera att känsligt material hamnar fel.

Under år 2022 har Fonden infört följande ändring i arbetsordningen: "Utskotten ansvarar för att i beredning av nytt dokument föreslå klassificering av dokumentet och hantera det därefter fram tills beslut tagits av styrelsen". GK anser att denna skrivning bör kopplas till instruktioner om hur klassificering ska göras under avsnittet sekretess och ger följande rekommendation:

F5-2023 att i arbetsordningen koppla klassificering av dokument under avsnittet sekretess till en instruktion hur den ska göras.

4.4. NÄR OCH HUR UTVÄRDERAS VERKSAMHETEN?

Fonden erhåller en rapport för uppföljning av verksamheten vid tre tillfällen under året. Den första avser årets första fyra månader (tertiäl 1, T1), den andra åtta

månader (T2) och den tredje hela kalenderåret (T3). Sistnämnda rapporteras till Fondens styrelse i samband med marsmötet och ingår i utkast till effektrapport (Fondens del). Generellt är rapporterna omfattande och synes sammanfatta arbetet i enlighet med verksamhetsplanen på ett bra sätt.

Årligen i samband med aprilmötet reflekterar Fondens styrelse över sitt eget arbete och diskuterar erfarenheter från gångna styrelseåret. I mötesanteckningarna från aprilmötet 2022, som publicerats på medlemssidorna står:

“Under det senaste styrelseåret har utskottens roller - och hur de ska vara organiserade - diskuterats av styrelsen i bland annat en workshop och genom diskussioner mellan och under styrelsemöten. Verksamhetsutskottet har även fått i uppdrag att borra i hur Amnestyfonden ska arbeta med styrelseutskott. En del ledamöter har pekat på att utskottens roller och funktion är otydliga och kan skifta ganska mycket i karaktär. Det har också funnits reflektioner att utskotten behöver tydligare riktning och planering för att säkerställa att de arbetar effektivt utifrån dels verksamhetsplanens inriktning, dels kanslipersonalens perspektiv.

Styrelsen enades om att uppdra åt verksamhetsutskottet att förtydliga sitt förslag, inklusive syftet med förändringarna (effektivitet? kvalitetshöjning? annat?) att lägga till en mall för utskottens uppdragsbeskrivning och arbetsplan. En sådan mall skulle kunna diskuteras vid första mötet efter sommaren för att eventuellt beslutas då. En utvärdering av utskottsarbetet ska utgöra ett första steg: vilka utskott finns och varför? vilka kompetenser behövs?”

4.5. UTFALL OCH EVENTUELLA AVVIKELSER FRÅN BUDGET

Under 2022 fick GK tillgång till underlag till Fondens möten genom länkar till google-dokument. Bl.a. skickades underlag gällande årets budget inför marsmötet. Då GK skulle granska budgeten i förhållande till utfall så användes länken. Vid det senare tillfället (vilket även kommer följa av det nedan angivna) hade budgeten reviderats. Revideringar bör göras i ett nytt dokument så att det är möjligt att i efterhand kontrollera underlag i förhållande till mötesprotokoll. Med anledning härav får GK lämna följande rekommendation:

F6-2023 att låsa det dokument som bifogats som underlag till kallelser till möten eller på annat sätt säkerställa att det i efterhand är möjligt att kontrollera underlaget som presenterades samtidigt med kallelse till möte.

Fonden uppger att kalenderåret 2022 innebar mer än en dubblering av Amnestyfondens MR-bistånd – det största någonsin i Amnestyfondens historia. Totalt beviljades 21 miljoner kronor i bistånd, jämfört med 2021 då 9,8 miljoner kronor beviljades i bistånd. De huvudsakliga anledningarna till ökningen är ett mycket stort antal beviljade ansökningar från Myanmar och Afghanistan samt stöd med anledning av Rysslands invasion av Ukraina i och med stora kriser och en försämrad situation för de mänskliga rättigheterna i dessa länder. Över hälften av

det totala biståndet gick till Afghanistan som är det land som står för den största ökningen. Ytterligare en anledning till den större budgeten är att den internationella rörelsen bidrog till MR-biståndet i större utsträckning än tidigare.

I september rapporterades det att de stora utbetalningarna till Afghanistan har haft en stor påverkan på Amnestyfondens budget för 2022, där utflödet av medel har överträffat intäkterna med god marginal, vilket har gjort att Fonden har fått täcka upp detta bl.a. genom avyttring av fonder. Utbetalningarna till Asien har ökat med mer än 300% i jämförelse med samma period 2021, vilket är en situation som Fonden tidigare inte har varit med om. Hela Amnesty Internationals arbete med Afghanistan fick sedan talibanernas övertagande mycket hög prioritet och utöver utökade resurser till utrednings- och kampanjarbete anställdes i december 2021 en särskild resurs för att arbeta med bistånd till afghanska skyddsbehövande. Krisarbetet har fått ett antal nya Amnestysektioner att bidra till MR-biståndet/kriser och det handlar om Amnesty Tyskland, Storbritannien och Spanien. Amnestyfondens budgeterade intäkter fördubblades därmed i likhet med dess utgifter.

Vidare uppgav Fonden i sina minnesanteckningar att på kort sikt hanterades den ekonomiska situationen genom att styrelsen beslutade att sätta ett tak på utbetalningar till Afghanistan under september och oktober, vilket skulle ses över vid nästa möte.

En avvikelse som Fonden arbetar vidare med, enligt minnesanteckningar från oktober, är obalansen i hur biståndet fördelas mellan kön. Majoriteten av stödet går i dagsläget till män.

Vidare tittade Fonden närmare på hur många som nås av biståndet. Antalet ansökningar har ökat med 268 % samtidigt som att Fonden når färre individer med sitt stöd. Detta anges bero på att det är fler individansökningar och färre organisationsansökningar än tidigare.

Sammanfattningsvis får anföras att Fonden synes lyckats hantera en mycket ansträngd situation på ett ändamålsenligt sätt.

4.6. UPPFÖLJNING AV GK:S REKOMMENDATIONER TILL FONDEN

4.6.1. Genomförda rekommendationer

Utifrån årets granskning bedömer GK att följande tidigare rekommendationer till Fonden är genomförda:

F1-2020 att Fonden i dialog med Sektionen tar fram rutiner för hur den frivilligt ska tillämpa samtliga fyra områden i Giva Sveriges kvalitetskod

Fonden har inga skyldigheter att följa Givas kvalitetskod eftersom man inte är medlem i Giva Sverige. GK har tidigare rekommenderat Fonden att överväga att

göra detta frivilligt. Givas kod består av fyra delar Etik, Effektrapport, Ekonomisk redovisning samt Intern kontroll och styrning.

Enligt tidigare uppgifter finns en överenskommelse mellan Sektionen och Fonden om att de ska samarbeta för att leva upp till t.ex. Givas Sveriges krav. Detta framhölls i GK:s rapport till årsmötet 2019 (och där avsnitt 4.1.2).

Fonden arbetar i linje med Givas kvalitetskod, exempelvis genom årsredovisning och sektionens effektrapport. Samtidigt har Fonden framhållit att förbättringar alltid kan göras och i det avseendet kan kvalitetskoden tjäna som ett stöd. Fonden beslutade 2021 att se över hur den följer Givas kvalitetskod med avseende på Etik samt Intern kontroll och styrning, vilket presenterades under mötet i mars 2022. GK anser därför att denna rekommendation är genomförd.

F4-2021 att styrelsen beslutar om firmateckningsrätt för Fonden såsom den uttrycks avseende teckningen av Fondens bank/plusgiro.

Vid junimötet begränsades rätten att teckna Fondens firma till två i förening av tre namngivna personer. Genom denna ändring anses rekommendationen genomförd. Det noterades dock att vid konstituerande möte i maj så gavs två personer firmateckningsrätt på ett oklart sätt. Detta bör i framtiden undvikas med hänsyn till riskerna att ge ensam firmateckningsrätt även om den endast ges för en kort tid.

4.6.2. Kvarstående rekommendationer

Utifrån årets granskning bedömer GK att följande tidigare rekommendationer till Fonden kvarstår:

F1-2021 att det införs en definition av vad som avses med fondsekreterare i Fondens arbetsordning.

F2-2021 att Fondens arbetsordning omarbetas så att det tydliggörs vilka beslut fondsekreterarna har delegation att fatta utan styrelsens inblandning och vilka beslut som ska fattas med styrelsens inblandning.

F3-2021 att det klargörs vilka checklistor som avses då det i arbetsordningen anges att fondsekreterarna ska använda checklistorna i sin bedömning av ärenden.

Inför Fondens möte i mars 2022 har verksamhetsutskottet tagit fram en reviderad arbetsordning för fortsatt beredning i styrelsen. Efter vissa ytterligare revideringar fastställdes den nya arbetsordningen i april och publicerades därefter bland Fondens styrdokument.

Med anledning av GKs rekommendation F1-2021 har det införts en definition av vad som avses med fondsekreterare. Det anges i definitionen att "fondsekreterare

är en anställd person på Amnestyfonden”. Enligt samarbetsavtalet mellan Fonden och Sektionen är den personal som används av Fonden anställd av Sektionen. Med anledning härav kvarstår GKs rekommendation gällande införande av definition av vad som avses med fondsekreterare. Med hänsyn till det omfattande ansvar som innehas av fondsekreterarna genom delegation från Fonden så bör definitionen stämma överens med underliggande styrdokument.

GK anser att arbetsordningen trots de revideringar som gjorts inte uppfyller de krav som kan ställas gällande både vilka checklistor som ska användas samt hur/när delegation ges varför även rekommendationerna F2-2021 och F3-2021 kvarstår.

GK noterar införandet av instruktion gällande hur föredragande ska ske om någon fondsekreterare är frånvarande. Det är positivt att detta tydliggörs i arbetsordningen. Eventuellt bör det tydliggöras att alternativet endast är avsett att användas vid längre frånvaro. Det behöver även justeras så att den inledande skrivningen om att ärenden föredras för ordföranden eller på annat sätt som styrelsen beslutar om en fondsekreterare inte är tillgänglig.